

Professorien työt meillä ja muualla

■ Matti Seppälä

Miksi monet ulkomaalaiset professorit saavat niin paljon näkyvää aikaan verrattuna suomalaisiin kollegoihin? Kerron muutaman esimerkin, jotka voivat valaista taustoja.

Olin vuosia sitten ennen PC-aikaa vierailevana tutkijana Heidelbergissä. Olin juuri tullut laitokseen ja asettunut minulle osoitettuun työhuoneeseen. Jonkin ajan kuluttua halusin kirjoittaa kirjeen, joten kysyin isäntäprofessoriltani, voisinko lainata jostain kirjoituskoneen. Hän tempaisi koneen pöydältään ja ojensi minulle. Kysyin voisinko pitää sen iltapäivään ja tuoda sitten takaisin. Keskustelu jatkui. Hän vastasi: ”Pidätte sen koko oleskeluvuotenne ajan.” ”Mutta millä Te sitten kirjoitatte?” ”Minä en kirjoita koneella. Minulla on sihteeri.”

Yhdysvalloissa erään suuren yliopiston dekaani kysyi kerran minulta, miten paljon opetan. Vastasin: ”186 tuntia luento-opetusta vuodessa.” ”Mitä? Teetkö jotain muutakin?” Siellä luentoon valmistaudutaan huolella ja viisautta jaetaan paljon säästeliäämmin. Vain muutama tunti viikossa, ja tenttikaudet ovat lukukausien lopussa.

Englannissa, esimerkiksi Cambridgen yliopistossa, lukuvuodessa on kolme lukukautta. Niiden yhteenlaskettu kesto on alle kuusi kuukautta. Meillä on nyt siirrytty neljään opetusperiodiin, mutta niistä tuleekin yhteensä kahdeksan kuukautta opetusta. Minä kannatan englantilaista mallia. Silloin jää aikaa myös tutkimukseen ja kirjojen kirjoittamiseen. Kollega Cambridgessa luennoi vuodessa 20 tuntia, ja opetus on sillä hoidettu. Koska tutkimuskin voidaan siellä kirjoittaa omalla äidinkielellä, niin ymmärtää, miksi tuloksia syntyy.

Vierailin hiljattain Göttingenissä Saksassa. Jaoin siellä työhuoneen yhden assistentin kanssa. Näin läheltä, miten assistentti työskenteli

professorin sihteerinä ja teknillisenä avustajana. Kun assistentti osallistui johonkin kokoukseen ja oli poissa pari päivää, kysyin isännältäni, että voisinko ottaa muutamia kopioita ja miten se tapahtuu? Hän vastasi: ”Kyllä se on mahdollista, mutta en minä tiedä kuinka se tehdään käytännössä. Assistenttini nimittäin tekee kaikki kopiointini.”

Olenainen ero on myös siinä, että tuo ahkera kirjoittaja saa joka neljäs vuosi seitsemän kuukautta opetusvapaata tutkimustyötä varten. Kaikissa yllä mainituissa maissa on tutkimusvapaajärjestelmä. Se voi olla myös kokonainen vuosi joka seitsemäs vuosi.

Suomalaisilla professoreilla ei ole sihteereitä, he kopioivat itse, he luennoivat paljon eikä heillä ole tutkimusvapaata virkaan liittyvänä etuna.

Nyt kun professorit eivät pian enää ole 1600 tuntia vuodessa työskenteleviä virkamiehiä vaan työsopimussuhteessa, niin ehkä ylitöistä aletaan maksaa korvausta. Rahallisen korvauksen sijasta voisi työnantajan kanssa sopia, että tekemällä 200 ylituntia töitä vuodessa, voisi neljän vuoden kuluttua kuitata puolen vuoden työn pelkällä tutkimustyöllä. Tosin muut työntekijät saavat ylitunneista 50 tai 100 prosentin lisäkorvauksen, mutta professori ei pyytäisi muuta kuin keskittymisrauhaa tutkimustyöhön. Tuo olisi mielestäni suuri edistysaskel ja hyvin kohtuullista, koska tutkimustyö on määritelty professorin työvelvollisuudeksi, mutta mahdollisuudet sen toteuttamiseen ovat niukat. Useimmat tutkimukset tehdään ylityönä. Normaali työaika kuluu kaikkeen muuhun virkaan kuuluvaan.

Tutkimusvapaa tulisi kirjata uusiin työsopimuksiin. Suomen Akatemian varttuneen tieteenharjoittajan toimi nykyisessä muodossaan on selvä parannus apurahaan verrattuna. Apurahalla työskentelevä on ollut sosiaaliturvan kannalta lainsuojaton.

Professoriliitto on pitänyt tutkimusvapaata toivomuslistalle vuosikautia, mutta mitään ei ole tapahtunut. Jospa nyt saataisiin jotain positiivista aikaan, kun kaikki professorit alkavat neuvotella omista työsopimuksistaan.

Näin mieltii kohta eläkkeelle jäävä yliopisto-opettaja, jolla on laatikot täynnä keskeneräisiä tutkimusaineistoja ja jota uusi työsopimussuh-

teisuus ei enää koske. Tutkimusvapaa nostaisi varmasti suomalaisen tieteen ennen näkemättömään nousuun. Tuo uudistus sopisi toteuttaa samalla, kun kaikki muukin muuttuu.

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston luonnonmaantieteen professori.

MUTKAT SUORIKSI JA KÄRJET TERÄVIKSI. TIEDEJOURNALISMIN PELISÄÄNNÖT?

21.4.2009, klo 12.00–18.00. Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki

Tiedeviestintä välittää tietoa ja faktaa tutkijalta viestin vastaanottajalle, mutta onko tiedejournalismi epäpoliittista ja arvovapaata. Miten media kohtelee tutkijaa, miten tutkija toimii mediassa?

12.00–12.45 Seminaarin avaus. Pääjohtaja Jussi Nuorteva, tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan puheenjohtaja, seminaarin puheenjohtaja
Hyvä tieteellinen käytäntö. Kansleri Eero Vuorio, tutkimuseettisen neuvottelukunnan puheenjohtaja
Median itsesääntely. Valmisteleva sihteeri Ilkka Vánttinen, Julkisen sanan neuvosto

12.45–14.00 Tapaustarkastelut
Vaihevuosien hormonilääkkeet mediassa. Tutkimusprofessori Elina Hemminki, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL, ja toimittaja Marjut Lindberg, Helsingin Sanomat.
Tutkimuksen vai median historiakuva. Tutkija Markku Jokisipilä Turun yliopistosta ja pääjohtaja Jussi Nuorteva keskustelevat
Viestintä: tiedotusta vai valistusta. Viestintäpäällikkö Satu Lipponen, Suomen Syöpäyhdistys

14.30–15.40 Tarvitaanko tiedeviestinnän hyviä käytänteitä? Dialogi tiedeviestinnän olevista ja olemattomista ohjeista. Toimittaja Ulla Järvi, Suomen Lääkärilehti, ja tiedottaja Timo Niitemaa, Turun yliopisto

Kommenttipuheenvuorot: Päätoimittaja Jukka Ruukki, Tiede-lehti, professori Teemu Teeri, Helsingin yliopisto

15.40 Tieteentekijän muotokuva. Toimittaja Marjo T. Nurminen, YLE

16.00 Loppupäätelmä

Seminaarin järjestävät Suomen Tiedekustantajien liitto ry, Suomen Tiedetoimittajain liitto ry, Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta, Tieteentekijäin liitto ry ja Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

Seminaari on avoin kaikille mutta edellyttää ilmoittautumista viimeistään 14.4.2009 osoitteessa www.tjnk.fi/ilmoittautuminen tai Pirjo Mäenpäälle, pirjo.maenpaa@tsv.fi, p. (09) 228 69221.

Lisätietoja: Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnan pääsihteeri Reetta Kettunen, reetta.kettunen@tsv.fi, p. (09) 228 69236 ja www.tjnk.fi/tiedeviestinnan_etiikka